

• KROON •
en
KRANS

NAAML. VENN. EGELING'S BOEKHANDEL.
• AMSTERDAM •

KROON EN KRANS.

DOOR

G. P. FRUIJT JR.

AMSTERDAM.

NAAML. VENN. „EGELING'S BOEKHANDEL”.

Uitgave der Nederlandsche Zondagsschoolvereniging.

EEN WOORD VOORAF.

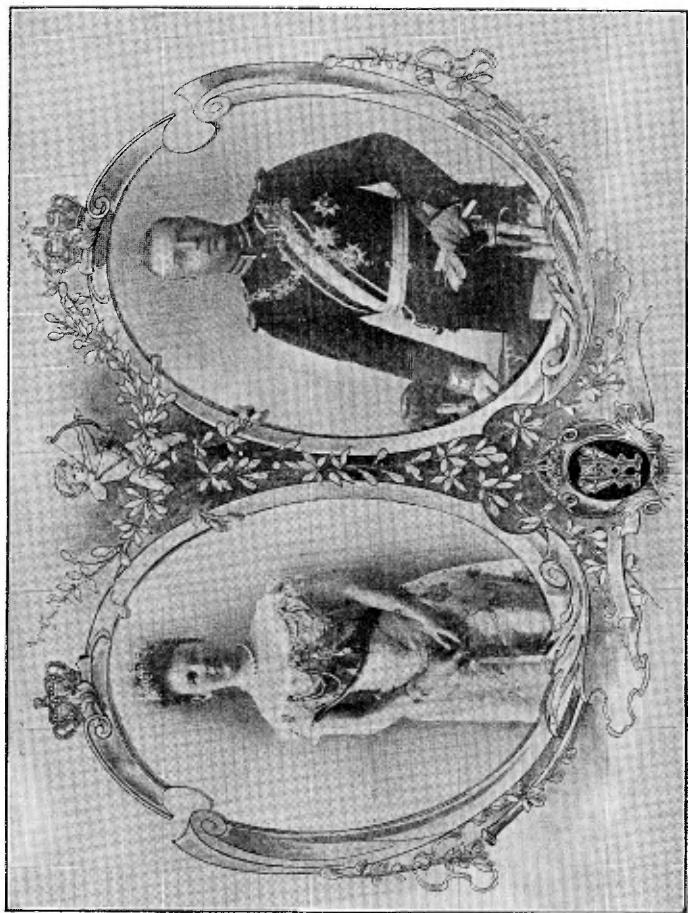
Niet zonder schroom gaf ik gehoor aan de vriendelijke uitnodiging, eene „Feestuitgave” te vervaardigen.

Wegens het buitengewone der taak zag ik tegen dezen arbeid niet weinig op, maar miste tevens de vrijmoedigheid „neen” te zeggen.

Is het waar, dat „de menschelijke taal geen gevolg is van *afsprak*, ook niet van *voorspraak*, maar van *inspraak*, uitgelokt door *toespraak*,” dan hoop ik, dat wat hier aangeboden wordt, aan *inspraak* mag doen denken.

Op iets volledigts maakt het in geen geval *aanspraak*.

G. P. F. Jr.

Het Vorstelijk Echtpaar.

KROON EN KRANS.

Deze twee behooren nu eenmaal bij elkander. ¹⁾ Ook in de geschiedenis van onze Koningin Wilhelmina past de Bruidskrans bij de Koningskroon.

Eenmaal plukte Zij, nog kind zijnde, bloemen voor Haar Vader, en thans lezen wij als om strijd de schoonste bloemen bijeen, vlechten die tot een krans voor Hare Majesteit, en zingen Haar de liefste liederen toe; want in onze Koningin leeft en leeft het verleden weêr op.

De oude leus: „Oranje boven” en de oude les: „Oranje en Nederland zijn één!” zullen door ons nooit worden vergeten.

Twintig jaren — en twee!

Twintig; een kroonjaar, ook wel eens een dubbel kroonjaar genoemd; en daarvan werd reeds twee jaren de Kroon door onze Vorstin gedragen.

1) Het woord Kroon is afkomstig van het Latijnsche Corona, dat krans beteekent.

Eerst in lateren tijd werd de Kroon een kenteeken van Vorstelijke waardigheid.

En inzonderheid die twee jaren geven heel wat te denken en — te danken.

't Was 6 September 1898!

Zes dagen vroeger had H. M. den leeftijd van 18 jaren bereikt, en in de Nieuwe Kerk te Amsterdam was de dinsdag een dienstdag geworden. Niet maar omdat er „dienst” was, maar omdat H. M. zich dien dag tot dienen opmaakte. Die groot is, dient. Dat heeft Oranje steeds getoond.

Gekleed in het wit, gedekt door een rooden mantel, bestikt met gouden staande leeuwen, gevoerd met gevlekt hermelijn, op het hoofd een schitterende diadeem, op de borst het oranjelint van het Grootkruis der Militaire Willemsorde, onder een snoer van fonkelende diamanten had H. M. de drie treden van den Troon bestegen, waar de Koningin-Moeder Haar wachtte, zich toen omgekeerd, en na eene buiging van koninklijke gratie plaats genomen.

In onberispelijk Nederlandsch met een schoone gearticuleerde stem tot in de uiterste hoeken der kerk verstaanbaar, krachtig en vol gevoel, staande aangehoord door alle aanwezigen, sprak de Koningin :

Mijne Heeren

Leden der Staten-Generaal.

Reeds op jeugdigen leeftijd na het afsterven van mijnen onvergetelijken Vader door God tot den Troon geroepen, dien Ik onder het zoo wijze en zegenrijke regentschap van Mijne innig geliefde Moeder beklom,

Z. M. Koning Willem III (Vader van H. M. Koningin Wilhelmina)

heb Ik, na de volbrenging van Mijn achttiende levensjaar, de regeering aanvaard.

Mijne proclamatie heeft dit aan mijn dierbaar volk bekend gemaakt.

Thans is de ure gekomen, waarin Ik mij te midden van mijne trouwe Staten-Generaal, onder het aanroepen van Gods heiligen Naam, zal verbinden aan het Nederlandsche volk tot instandhouding zijner dierbaarste rechten en vrijheden.

Zoo bevestig Ik heden den hechten band, die tusschen Mij en Mijn volk bestaat, en wordt het aloude verbond tusschen Nederland en Oranje opnieuw bezegeld.

Het is een hooge roeping, een schoone taak, door God Mij op de schouders gelegd: Ik ben gelukkig en dankbaar, te mogen regeeren over het volk van Nederland, dat, klein in zielenaantal, groot is in deugden en krachtig van aard en karakter. Ik acht het een groot voorrecht, dat het mijn levenstaak en mijn plicht zal zijn, al mijne krachten te wijden aan het welzijn en den bloei van mijn dierbaar Vaderland.

De woorden van mijn dierbaren Vader maak Ik tot de mijne: „Oranje kan nooit, neen, nooit genoeg voor Nederland doen!”

Bij de vervulling van mijne taak heb ik uwe hulp noodig, heeren leden van de Staten-Generaal, en Ik ben overtuigd, dat Gij Mij die in ruime mate zult verleen. Laat ons samen arbeiden tot bloei en tot voorspoed van het Nederlandsche volk. Dat zij ons aller levensdoel!

God zegene uwen en mijnen arbeid. Dat hij strekken moge tot heil van het Vaderland!

Toen hief de Koningin de twee vingers der rechterhand op en staande voor de tafel, waarop de Grondwet lag en de Kroon-insignien, sprak H. M. :

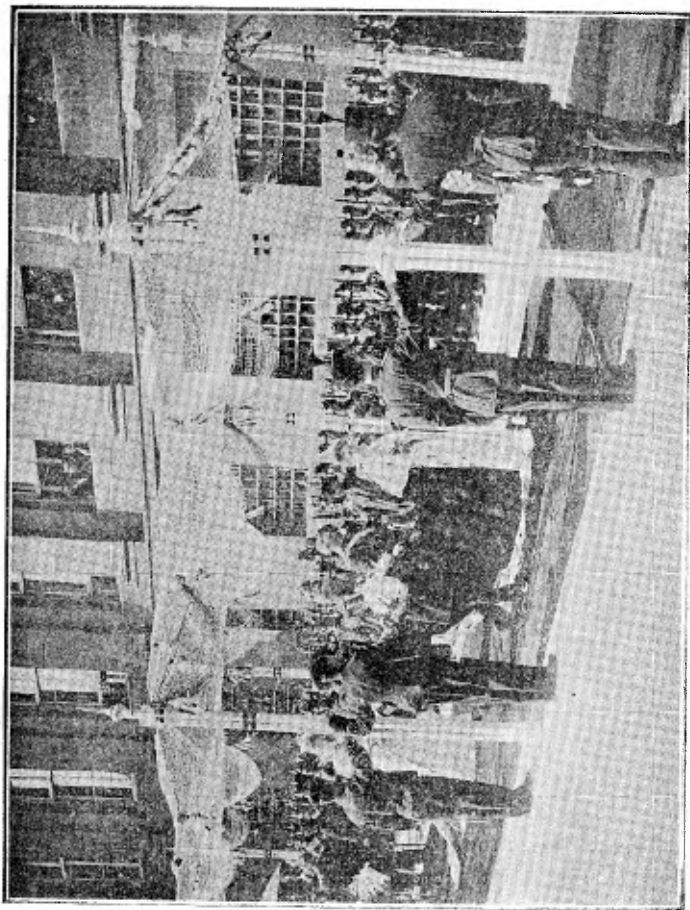
„Ik zweer aan het Nederlandsche volk, dat Ik de Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven. Ik zweer, dat Ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren ; dat Ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de rechten van al mijne onderdanen zal beschermen en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten te mijner beschikking stellen, zooals een goed Koning schuldig is te doen. Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!”

Onbeschrijfelijk was de indruk.

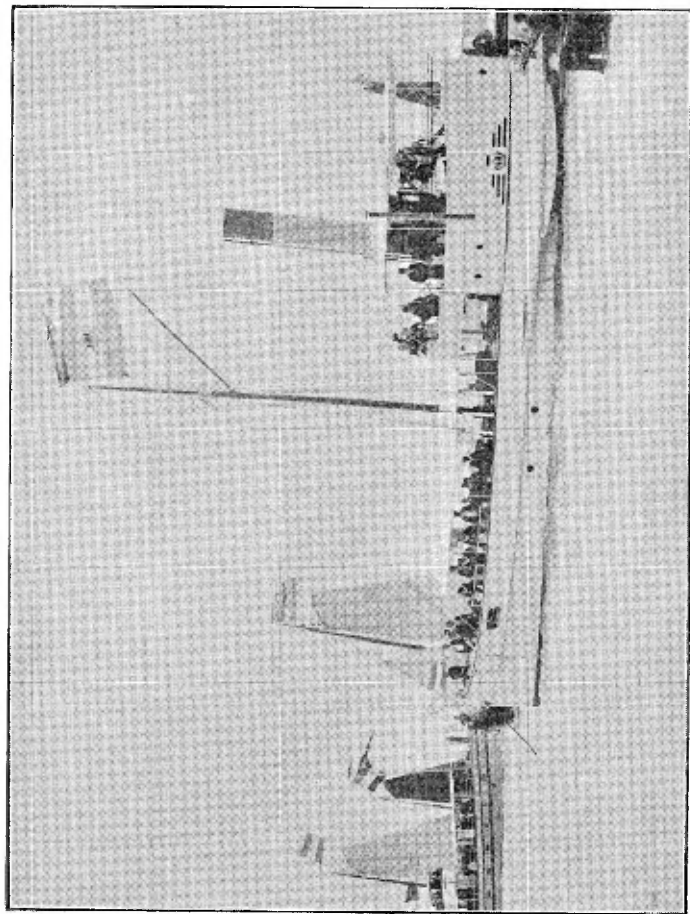
Die groot is, dient!

Ik denk even zeven jaren terug; aan 26 Mei 1891, toen in dezelfde Nieuwe Kerk weesmeisjes bloemen strooiden voor de jeugdige Koningin, (wier vader, Koning Willem III 23 Nov. 1890 was overleden) en een van hen een ruiker veldbloemen overhandigde in de nationale kleuren geschikt, en enkele „diepgevoelde dichtregelen” uitsprak.

Zoo ongekunsteld — zoo echt kinderlijk trad de jeugdige Koningin in haar witte kleed uit den grooten armstoel der Koningen, met de gouden kroon hoog boven het hoofd, naar het meisje toe en gaf haar de hand; en met het geven van een hand aan die wees had „ons Koninginnetje”, zooals men Haar toen noemde, aller hart veroverd, en reeds aanvankelijk getoond dat „hoogheid die buigt, zich verhoogt”.

De gang naar de Nieuwe Kerk,

Revue Visschersvloot Zuiderzee.

In de jaren 1899 en 1900 werden heel wat bloemen gestrooid op Haar pad, maar bij het bezoek van H. M. aan lijdenden werden door Haar ook tal van bloemen uitgereikt, en meer dan bloemen werd achtergelaten: de herinnering aan dat belangstellend vragen, dien vriendelijken blik, dien innemenden glimlach, dat hartelijk woord!

En wat al bezoeken heeft de Koningin, meestal vergezeld door de Koningin-Moeder, aan tal van Plaatsen en Inrichtingen gebracht; bezoeken die triomftochten werden, en aan den zegetocht in Amsterdam deden denken van 5 September 1898.

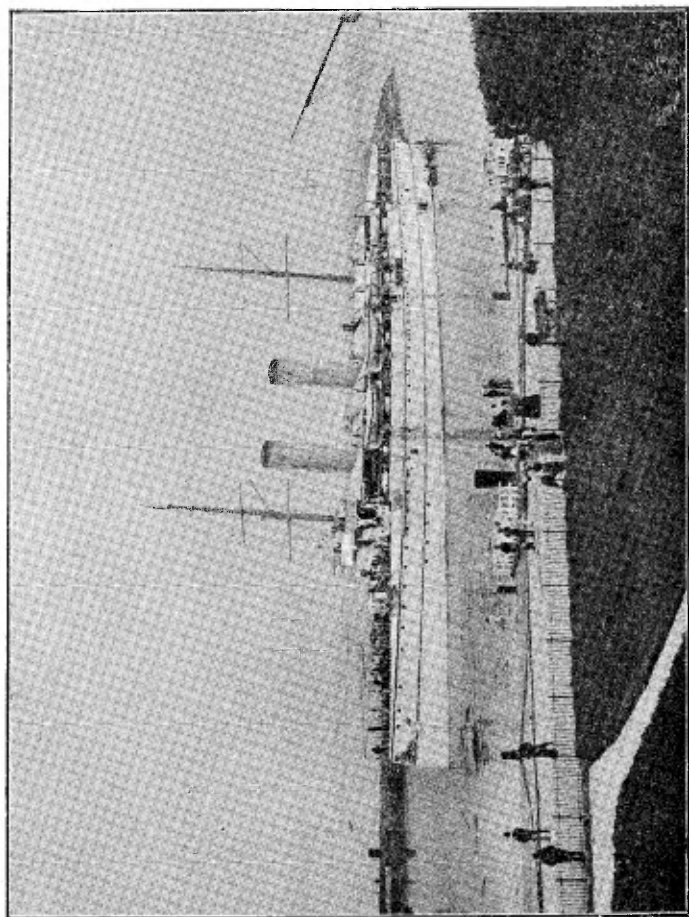
Ik denk aan de Koningin en Haar bezoek aan maar neen, daar begin ik niet mee. 't Is eenvoudig onmogelijk, het optreden van H. M. in het openbaar leven weer te geven. Waar — zoo zouden we bijna vragen — waar is H. M. *niet* geweest!

Als ik den indruk van het bezoek aan de *Zaanstreek* of aan *Rotterdam* wilde weergeven, zou terecht *Amsterdam* of *Deventer* zich verongelijkt achten; en van de Inspectie op de *Renkumsche* heide zoowel als van de Frans Halsfeesten in de *Bloemenstad* diende dan toch ook nog wel iets te worden gezegd!

De *Revue* over de 1600 schepen op de *Zuiderzee* is evenwel zóó teekenachtig, dat wij meenen die hier in plaat te moeten weergeven, en met nog één ander feit maken wij eene uitzondering. Ik denk nl. aan

DE KONINGIN EN — KRUGER.

Kruger een Krijger — voor *het recht*. Geen wonder dat de „*Heldin voor het recht*”, zooals Rambaud aan het banket te *Parijs* onze Koningin noemde, deed wat groote

De „Gelderland“.

Mogendheden aarzelden te doen. De kruiser „Gelderland” bracht den kranigen Kruger behouden in *Marseille*.

Zoodra President Kruger te *Marseille* aankwam, zond Z. Exc. het volgende telegram aan H. M. de Koningin :

„Door Gods bescherming — onder de goede zorgen van den commandant, de officieren en manschappen Uwer Majesteits kruiser Gelderland — behouden en in welstand te *Marseille* aangekomen, gevoel ik mij gedrongen bij het verlaten van dien oorlogsbodem, in afwachting dat ik het voorrecht moge hebben zulks persoonlijk te doen, Uwe Majesteit mijn oprechten dank te betuigen voor het bewijs van Hare welwillende gevoelens, mij gegeven door het ter beschikking stellen van den kruiser Gelderland.

KRUGER.”

Op dat telegram antwoordde onze Koningin als volgt :

Den Haag, 23 November.

Aan den heer Paul Kruger, President van de Zuid-Afrikaansche Republiek.

Het is mij aangenaam geweest aan uwe Excellentie den kruiser Gelderland aan te bieden, en ik ben gelukkig te vernemen, dat gij Uwe reis in goede gezondheid hebt volbracht.

WILHELMINA.

In dat telegram sprak het „oud-Hollandsch hart”.

De beteekenis van dit telegram is treffend door den „Amsterdammer” ¹⁾ weergegeven, als hij onze Koningin die Kruger naar Willem van Oranje verwijst, de volgende woorden in den mond legt :

1) Weekblad voor Nederland van 2 December 1900.

H. M. Koningin Wilhelmina wijst President Krüger op Willem de Zwijger.

„Wanneer Europa U niet wil helpen, kom dan hier, en rust uit op de plaats, waar een andere Vader des Vaderlands evenmin heeft vertwijfeld als Gij.”

Voor deze daad is H. M. dan ook als „Reine du Monde” bezongen en een *Krans* is Haar gevlochten, schooner dan de schoonste *lauwerkranzen*, schooner nog dan die van *Edeleweisz* met duizend bloesems, welke bergbloem expresselijk voor Kruger op 3000 Meter hoogte is geplukt.

Die groot is dient, en lijdt met anderen mée.

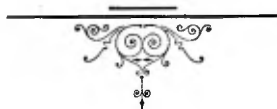
Kruger naast de Koningin aan tafel!

Wat zal de ontmoeting met Koningin Wilhelmina en de Koningin-Moeder den waardigen en wakkeren grijsaard goed gedaan hebben. Dat hooge Drietal rekt nog *met* God en *op* God en buigt zich *voor* God, die Koningen en Keizers bij den arm neemt, en brengt waar Hij ze hebben wil.

't Is ons of die Geloofsheld, die als een Abraham zijn „land en maagschap” verliet en gaat waar zijn trouwe Zender hem roept, ons allen toeroept: „Niemand wordt gekroond zoo hij niet wettig heeft gestreden”.

Eerst het kruis — dan de Kroon.

Hij, die Krib, Kruis en Kroon vereenigde, maakt grooten klein en kleinen groot.

HART EN HAND.

Veel hebben onze Koninginnen gereisd; ook in het Buitenland. Van die Buitenlandsche reizen noemen wij alleen *Potsdam*, waar onze Koninginnen de gasten waren van den Duitschen Keizer; *Baden-Weiler*, in het Schwarzwald, waar H.H. M.M. vertoefden in het Hôtel „Haus-Baden”; *Schwarzburg* en *Lensahn*.

Thuringen is in meer dan één zin „het hart van Deutschland” genoemd.

In het Zuid-Oostelijk gedeelte ligt *Schwarzburg*, de parel van *Thuringen*; een van de liefelijkste plekjes, die in dit boschrijke land te vinden zijn. Op een van de mooiste punten van het dal, waarin het plaatsje ligt tegenover het Slot *Schwarzburg* staat het Hôtel „Weisser Hirsch”. Hier logeerden dezen zomer onze Vorstinnen.

Reizen en rusten *kan* samengaan. Het „rust een weinig”, geldt ook voor Koningin Wilhelmina, die zich vaak heel wat meer inspanning heeft moeten getroosten dan wij misschien wel eens hebben gedacht. Eene Koningin heeft niet altijd zoo'n „makkelijk leventje”.

H. M. Koningin Wilhelmina en Z. H. Hertog Hendrik.

De Koningin-Moeder, die zooveel met Hare Dochter reisde, vergezelde Haar ook nu weder. 't Was ditmaal een' in elk opzicht beteekenisvolle reis.

Het verblijf in *Schwarzburg* nl. leidde tot de verloving van H. M. met *Z. H. Hertog Heinrich Wladimir Albrecht Ernst* van Mecklenburg-Schwerin, die met zijne Moeder, de Groothertogin Douairière Marie, geboren Prinses van Schwarzburg-Rudolstadt, daar juist vertoefde.

Boven op den berg ligt *het Slot* van de Groothertogin, waar de Koninginnen een en ander maal een bezoek brachten.

In het Hôtel ontvingen wederkeerig de Koninginnen de Groothertogin en *Hertog Hendrik*, zooals H. M. Hem in hare proclamatie ons voorstelt.

Met den bergstok in de hand, maakte Koningin Wilhelmina, eenvoudig gekleed, met *Hertog Hendrik* en Haar gevolg onvermoeid verre tochten in de bergen, en even voorkomend als vriendelijk bewoog zij zich te midden der eenvoudige landslieden.

't Was dinsdag 16 October, dat H. M. hare verloving aldus bekend maakte :

Aan mijn Volk!

Het is mij eene behoefte, aan het Nederlandsche volk, van welks levendige belangstelling in het geluk van Mij en Mijn Huis ik zoo diep ben overtuigd, persoonlijk mededeeling te doen van Mijne verloving met Zijne Hoogheid, Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin. Moge deze gebeurtenis, onder Gods zegen, bevorderlijk zijn aan het welzijn van ons land en van zijne bezittingen en koloniën in Oost en West.

Lasten en bevelen, dat deze proclamatie in de

„Staatscourant” en het „Staatsblad” opgenomen en ter plaatse, waar zulks gebruikelijk is, aangeplakt zal worden.

Gedaan op het Loo, heden den 16en October 1900.

WILHELMINA.

„Onbekend maakt onbemind” geldt *hier niet*. Men was er zeker van, dat dit huwelijk niet *ondoordacht* zou gesloten worden, maar een „Heilbron” ¹⁾ zou kunnen zijn zoowel voor Vorstin als volk.

Hoe dikwijls worden huwelijken gesloten, gedachteloos, achteloos, liefdeloos.

Ondoordacht handelt onze Koningin niet.

Dienzelfden Dinsdagavond kwam *Hertog Hendrik* op het Loo aan. De geestdrift was algemeen. Geen opwinding maar geestdrift.

In het wapenveld der Groothertogelijke Familie komt o.a. voor: een vrouwenarm, een ring aanbiedend.

Aardig symbool!

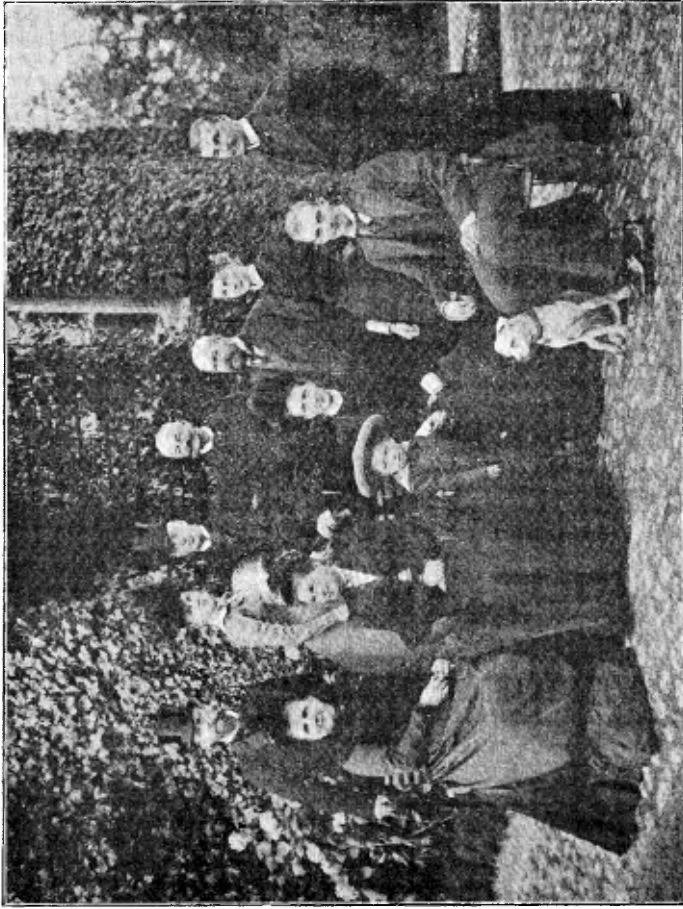
In het leven van elk mensch zijn dagen, die niet licht vergeten worden. Zoo ook en niet het minst in het leven van onze geëerbiedigde Koningin; herinneringsdagen voor Vorstin en volk.

Ik denk aan 31 Augustus en 12 *October* 1880.

't Was in de „*Willemskerk*” ²⁾ te 's *Gravenhage* dat op

1) Heilbron is een plaatsje in de nabijheid gelegen van Baden-Weiler (op den rand van het Schwarzwald). De omtrek is bekend door zijn genezende wateren.

2) De Willemskerk heeft haar naam te danken aan Koning Willem III, die aan de N. H. Gemeente te 's Gravenhage een gebouw schonk, dat in 1859 als kerk in gebruik werd genomen.

Groep van alle Vorstelijke personen, 4 Nov. 1900 te Lensahn vereenigd :

In de achterste rij vinden wij Koningin Wilhelmina en Hertog Hendrik, die weder naast zijn gastheer den Hertog van Oldenburg staat; geheel rechts de broeder van Hertog Hendrik, Hertog Adolf Friedrich. Zijn Moeder zit naast Koningin Emma in de voorste rij, waar zich ook bevinden de Gastvrouw, Grootheertogin Elisabeth van Oldenburg, zuster van Hertog Hendrik met haar zoonjje den Erfgrootheertog Nicolaas van Oldenburg en de jonge regeerende Grootheertog, Friedrich Franz IV van Mecklenburg. Op den achtergrond bevinden zich nog de Hertog-Regent Johann Albrecht van Mecklenburg, Hertog Paul Friedrich van Mecklenburg en Hertogin Sophie Charlotte van Oldenburg.

laatstgenoemden datum, de H. Doop het lieve Prinsesje werd toebediend;

aan 1 *Januari* 1888, toen de zevenjarige Kroonprinses voor de eerste maal met Koningin Emma naar de kerk ging en over Psalm 121 hoorde preeken;

aan 23 *November* 1890, toen Haar Vader, Koning Willem III stierf, en Zij geroepen werd tot den Troon;

aan *October* 1896, toen Zij belijdenis des geloofs aflegde, bevestigd werd als lidmaat der N. H. Kerk, en deel nam aan het H. Avondmaal;

aan 6 *September* 1898, den dag der Inhuldiging!

Maar 16 *October* en 21 *October* 1900 zijn niet minder dagen van groote beteekenis. Op laatstgenoemden datum woonde het jeugdige Paar den dienst bij in de koninklijke Hofkapel van het Loo, bij welke gelegenheid de Hofprediker sprak over de woorden: „God is getrouw.”

De eerste week van November 1900 zal ook niet licht worden vergeten toen de Vorstelijke Familie te *Lensahn* vertoefde.

Wat wij Koningin Wilhelmina en Hertog Hendrik, straks den Prins Gemaal, toewenschen, is dit, dat Zij op hun *gouden* bruiloft in volle oprechtheid kunnen verklaren: „Onze echt was steeds en is nog echt”.

Een *feestkrans* vlechten wij om het hoofd der Koninklijke Bruid, en vieren hoogtijd met het Vorstelijk Echtbaar

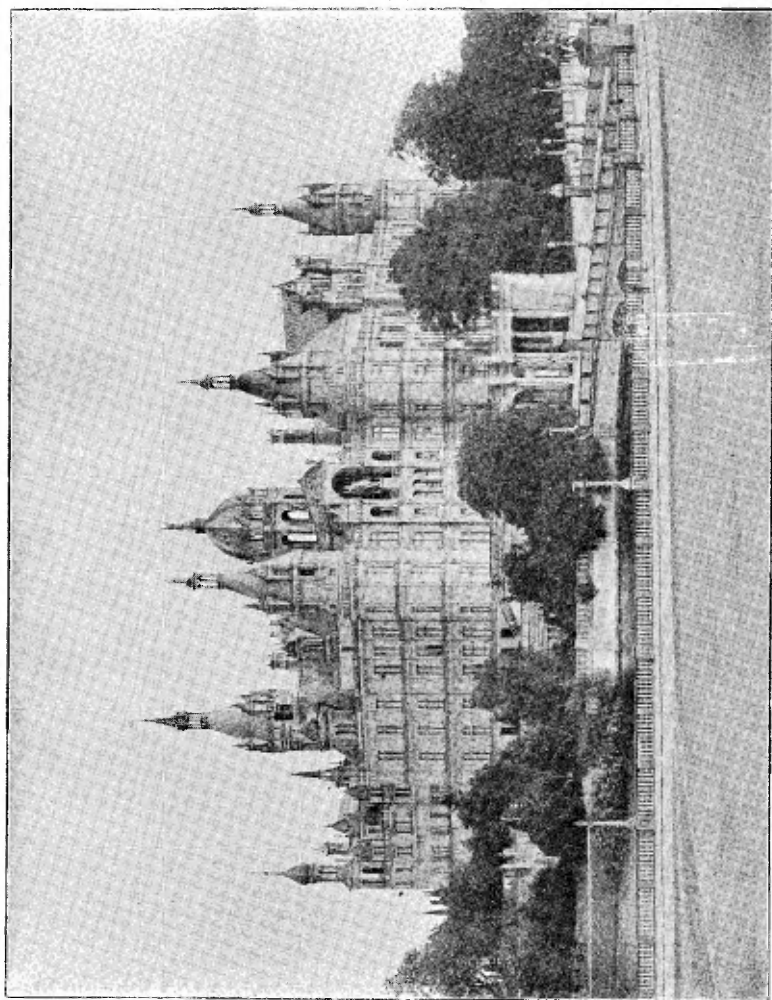
Een „WIEN NEERLANDSCH BLOED”.

Wien Neerlandsch bloed door de aderen vloeit,
 Van vreemde smetten vrij,
 Wiens hart voor Wilhelmina gloeit,
 Verhef' den zang als wij.
 Hij stem' met ons vereend van zin,
 Van welken stand of naam,
 Het Godgevallig feestlied in,
 Voor Bruid en Bruigom saam.

Stort uit dan met mij, een van zin,
 Dien hooggeroemden kreet;
 Hij telt bij God een deugd te min,
 Die 't Vaderland vergeet.
 Hij gloeit voor mensch en broeder niet,
 Al beeldt hij zich dit in;
 Die koel blijft bij gebed en lied
 Voor onze Koningin.

Bescherm o God, bewaar den Troon,
 Op duurzaam recht gebouwd;
 Blink' altoos in ons oog de Kroon
 Nog meer door deugd dan goud.
 Steun Gij den scepter der Vorstin,
 Bestier hem in Haar hand;
 En zegen onze Koningin,
 Den Prins-Gemaal en 't Land.

Groothertogelijk Slot te Schwerin.

VORST EN VOLK.

't Is noodig, dat wij met Hertog Hendrik, Zijne Familie en Zijn Land even kennis maken.

Mecklenburg, een Duitsch land, gelegen aan de *Oostzee*, is verdeeld in twee Groot-hertogdommen: *Mecklenburg-Schwerin* en *Mecklenburg-Strelitz*.

Het eerste heeft een oppervlakte van 240 □ geografische mijlen, en is door spoorwegen met *Berlijn* en *Hamburg* verbonden.

Schwerin, een fraaie stad, de grootste stad van het land, is de hoofdstad.

Hier, in het Groothertogelijk Slot, werd *Hertog Hendrik* 19 April 1876 geboren.

Er zijn ook kleine en onaanzienlijke plaatsjes, klein onder de steden van Mecklenburg, maar van veel beteekenis onder de steden van Duitschland.

Van Moltke, de groote Generaal van 1870, werd in *Parachim* geboren en *Blücher*, die ons aan *Waterloo* doet denken, in *Rostock*.

De kleinste steden zijn vaak 't meest beroemd.

Bethlehem, klein onder de steden van Juda, is de belangrijkste onder de steden der wereld.

De Heiland der Wereld, de „*Vredevorst*” werd hier geboren.

Voor dien „*Vredevorst*” heeft zich ook de Vorst van *Mecklenburg*, de Vader van *Hertog Hendrik*, gebogen; en de Moeder doet dit nog.

Hertog Hendrik komt voort uit een geslacht, dat niet alleen verwant is aan de *Russische Keizersfamilie* en het *Pruisische Koningshuis*, maar ook aan het Huis van *Oranje-Nassau*. De eenige oom van *Hertog Hendrik* was gehuwd met de Dochter van *Prins Albrecht* van Pruisen en *Marianne*, Prinses der Nederlanden, en de oom van den tegenwoordigen *Groothertog* van *Mecklenburg-Schwerin*, *Hertog Johann Albrecht* is gehuwd met *Prinses Elizabeth van Saksen-Weimar* (dochter van Prinses Sophie der Nederlanden) de Vorstin, die den Groothertog, Oom van onze Koningin ¹⁾, jaarlijks op zijn reis naar Scheveningen vergezelde.

De Vader van *Hertog Hendrik*, *Friedrich Franz II*, in de wandeling „*Hertog Franz*” genoemd, gaf een goed voorbeeld van toewijding. Hij was een in elk opzicht goed en verstandig Vorst, en werkzaam op het gebied van kerk, onderwijs en kunst.

Het prachtige *Slot* te *Schwerin*, dat hij heeft laten bouwen, is een der kunstwerken van Duitschland.

Ook als krijgsoverste — ik denk hier aan *Metz* — verwierf Hij zich een grooten naam, inzonderheid door zijn helder oordeel. Hij maakte den oorlog mede tusschen *Frankrijk* en *Duitschland* en gaf God de eer van de overwinning. Hij was een vroom Vorst.

1) 6 Januari 1901 op 82-jarigen leeftijd overleden.

Z. H. Groothertog Friedrich Franz II
(Vader van Z. H. Hertog Hendrik).

Tal van kerken heeft Hij laten bouwen, en met volharding en zeldzame trouw heeft Hij tot het laatste toe gewerkt.

Ja, wel tot het laatste toe.

In het begin van '83 was de Groothertog lijdende, doch ontzag zich niet, toch in den kouden nacht hulp te verleenen bij een hevigen brand, die *Schwerin* in groot gevaar bracht. Dit keer meende Hij niet te moeten luisteren naar den goeden raad van zijne Echtgenooten. Hoe dankbaar was zijn volk, dat Hem zoo oprecht en hartelijk lief had voor zóoveel toewijding en zorg zelfs tot in den nacht. Helaas! de nacht des lijdens kwam.

Slechts één week later, (15 April), stierf Hij aan eene longontsteking.

De spreuk der Groothertogelijke Familie: „Per aspera ad astra” (door lijden tot verblijden) mocht althans *hier* gelden.

„Doornen tot een krans geweven
heeft ons de aard bereid;
Maar de kroon van 't eeuwig leven
Als de hemel slechts kan geven
was *Hem* weggeleid.”

Wat is het leven kort; het leven is een damp.

Leven: Nevel.

Dat bleek ook wel in de geschiedenis van dit Vorstenhuis.

De oudste zoon van Friedrich Franz II uit diens eerste huwelijk volgde Hem op, als Friedrich Franz III, maar overleed reeds in '97.

Zijn Zoon Friedrich Franz IV, in '82 geboren, was bij den dood van zijn Vader nog minderjarig. Daarom werd tot Hertog Regent aangesteld: Hertog Johann Albrecht,

een zoon uit het eerste huwelijk, die 9 April 1901 aftreedt, als Friedrich Franz zooveen genoemd, zal optreden.

Was Hertog Hendriks *Vader* trouw teneinde toe, trouw was ook een karaktertrek van Hertog Hendriks *broeder*: Friedrich Wilhelm, een zeeofficier.

De torpedoboot, waarop Hij een paar jaar geleden zich bevond, sloeg om, zoodat Hij verdronk. Tot het laatste oogenblik had Hij voor zijne matrozen zorg gedragen.

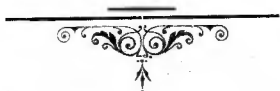
Behalve enkele halve broeders en zusters heeft Hertog Hendrik nog éene zuster, *Hertogin Elisabeth* (de Hertogin van Oldenburg) en een broeder *Hertog Adolf*.

Hendrik en *Adolf*, wie denkt niet aan onze eigen historie!

Over *Hertog Hendriks Moeder* willen we straks nog een enkel woord zeggen als we spreken over *Koningin Emma*.

Wat komen die Moeders in veel met elkander overeen.

Eerst evenwel nog iets over den aanstaanden Prins-Gemaal, Hertog Hendrik.

HOF EN HUT

Het volk van Nederland begroet zijn Koningin,
Nu dragend om haar kroon de groene rank der min ;
En 't hoopt, dat van nu aan de frissche blaad'rentooi
Zich door de gratie Gods tot bloemenkrans ontplooi !

Het volk van Nederland deelt in de reine vreugd,
Die om der Dochter heil het Moederhart verheugt,
Der Moedervreugde blijv' het Kind dat zij bemint —
Geen kind meer, neen ! maar toch, maar toch, altijd *Haar*
Kind !

Het volk van Nederland begroet den Vorstenzoon,
Die hier als Vorst-Gemaal zal zetlen naast den Troon,
En haalt hem feest'lijk straks met juichend „Welkom” in,
Maar met het woord: „Wees goed voor onze Koningin !”

Het volk van Nederland bidt den Alzegenaar :
„Maak, God ! den wensch, de hoop van onze harten waar,
Geef dat, — opdat steeds meer zich onze dank verhoog'
De *profetie* van heil *historie* worden moog' !” ¹⁾

1) Dr. E. Laurillard.

De 24-jarige Hertog, vroolijk en vriendelijk van aard en in de Hofkringen gelieft, is evenals zijn broeder een leerling van het gymnasium te *Dresden*. Hij ging daarheen een paar jaar na zijns Vaders dood. Op dit gymnasium bleef Hij tot April 1894; kreeg toen nog een half jaar privaates en legde daarna in den herfst van 1894 met goed gevolg het examen van Vaandrig af.

Nog datzelfde jaar heeft Hertog Hendrik een buitenlandsche reis gemaakt, en op die reis *Voor-Indië* en *Ceylon*, *Egypte*, *Palestina*, *Griekenland* en *Turkije* bezocht.

Door zijne vriendelijke, innemende manieren heeft Hij de harten gewonnen van allen die met Hem in aanraking kwamen.

Na eene afwezigheid van 8 maanden kwam Hij weer in het vaderland terug en ging toen het Staatsrecht bestudeeren.

In 1895 heeft de Hertog nog een reisje naar *Skandinavië* gemaakt in gezelschap van zijne Moeder en Zuster, en in Januari van het volgende jaar ging Hij naar *Metz*, waar Hij zich op de krijgsschool voor het officiersexamen voorbereidde, dat enkele maanden later door Hem met goed gevolg werd afgelegd.

Toen volgden de gebruikelijke dienstjaren. In het najaar van 1899 verliet de Hertog tijdelijk den actieven dienst, en nam een jaar verlof om zich aan het Ministerie van Financiën te *Schwerin* door eigen aanschouwing van nabij op de hoogte te brengen met alle onderdeelen der administratie. Hij woonde en werkte in het „Grüne Haus” (het groene huis) gelegen in het Hertogelijk park.

De armen kwamen daar nooit vergeefs bij Hem. Van tuin- en landbouw en jacht is Hij een groot liefhebber maar wat meer zegt: Hij jaagt naar middelen om zich

Het „Grüne Haus” (De woning van Hertog Hendrik).

bij ons volk bemind te maken. Een bijzondere voorliefde heeft Hij voor al wat *edel* is en goed.

Hij is geen „ijzeren Hertog”, maar evenals *Prins Hendrik*, de oom van onze Koningin, ondersteunt Hij handel en nijverheid.

Van Hem geldt wat destijds van *Prins Hendrik* kon worden getuigd: „Peu de Princes ont une histoire aussi simple et aussi pure”.

Hendrik „de Goede” was als de verpersoonlijking van den band, die Vorst en volk vereenigt; „een sieraad en vreugd van Zijn Huis”.

Hij bewoog zich zoo makkelijk in alle kringen der maatschappij en zijne verschijning boezemde eerbied in om zijne daden.

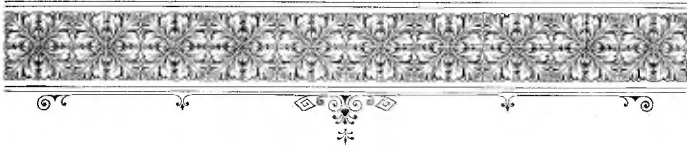
Er wordt in onze dagen in ons Vaderland zooveel geleden; ook veel armoede geleden. Heerlijke roeping den nood te helpen lenigen.

Wat onze Ten Kate eenmaal zong bij Prins Hendrik's dood, zij straks ook van toepassing op Hertog Hendrik:

„Gij Hendrik! aller welgevallen
Gij, vreugde en glorie te gelijk
Van Hut en Hof, van Arm en Rijk,
De steun van honderduizendtallen.”

Zoo leide de keuze der Koningin tot Haar geluk; de Edelman zij een edel Man; maar ook moge die keuze zijn tot zegen voor ons volk.

GEBOD EN GEBED.

Toen Koningin Wilhelmina 17 jaren werd, zeide een der oudste van Hare gasten: „Nog slechts één jaar van onbezorgde jeugd, Majesteit, en dan . . . zóo jong nog, en dan al te moeten staan voor zoo groote verantwoordelijkheid. Wel is de taak zwaar, die U wacht. Het is te hopen dat het uwe Majesteit nooit moge ontbreken aan eerlijken, trouwen raad”.

De Koningin glimlachte en zeide: „U heeft gelijk; moeielijk is de taak die mij wacht. *Hoopt u dan met mij dat mijn' Moeder nog lang voor mij gespaard blijve*”. Dat hopen en bidden ook wij. Die Moeder erkende in Hare Proclamatie van 30 Augustus 1898 dat *God* Haar steun was geweest. 't Is goed dat woord nog eens in herinnering te brengen.

H. M. Koningin Emma (Moeder van H. M. Koningin Wilhelmina).

PROCLAMATIE van Hare Majesteit de Koningin-
Weduwe, Regentes.

In naam van Hare Majesteit WILHELMINA, bij de
gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van
Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Wij EMMA, Koningin-Weduwe, Regentes van het
Koninkrijk,

Landgenooten!

De taak, die Mij in 1890 werd toevertrouwd, is
weldra geëindigd. Mij valt het onwaardebaar voor-
recht ten deel, Mijne beminde Dochter den leeftijd
te zien bereiken, waarop Zij naar het voorschrift
der Grondwet tot de regeering wordt geroepen. In
dagen van smart en rouw trad Ik op als Regentes
van het Koninkrijk, thans schaart zich het geheele
Volk in vreugde om den troon zijner jonge Koningin.
God heeft Mij in deze jaren gesteund, Mijn dier-
baarste wensch is vervuld.

Aan allen, die Mij met raad en daad hebben ter
zijde gestaan, en Mij gesteund hebben door hunne
liefde en gehechtheid, breng Ik Mijnen dank.

Moge het ons Land met zijne Bezittingen en
Koloniën onder de regeering van Koningin WILHEL-
MINA wel gaan! Het zij groot in alles, waarin ook
een klein volk groot kan zijn!

Ik treed af van de hooge plaats, die Ik in ons
Staatswezen heb bekleed, met den diepgevoelden
wensch, dat op Koningin en Volk te zamen, door de
nauwste banden vereenigd, Gods zegen blijve rusten.

Gedaan te 's Gravenhage, op heden den 30sten
Augustus 1898.

EMMA.

Haar Dochter droeg de Kroon — Zij de zorgen.

Nederland dankt *Koningin Emma*, die Hare Dochter zóo opvoedde; en als Nederland met de regeering van Koningin Wilhelmina gelukkig is, komt een groot gedeelte van dien dank toe aan Haar, die met zooveel trouw en tact Hare dochter heeft geleid. Die Dochter gelukkig te zien, dat is de *Krans* om Haar koninklijk hoofd.

„Geen schooner juweelen draagt Koningin Emma in Haar *kroon*, dan die zij verdiend heeft als Moeder van Haar Kind.”

Veel moet er in Haar zijn omgegaan toen Zij „het Loo” verliet om er voortaan niet weder te keeren dan als gast van Hare Dochter.

De *Koningin-Moeder* blijft verbonden aan ons volk. Zij heeft Hare Dochter tot *Haar volk*, maar ook tot *Haar Heiland* gebracht.

Ook de Moeder van Hertog Hendrik belastte zich met de opvoeding van Haar kinderen, en bij veel wat Zij Hun leerde, leerde Zij Hare kinderen gehoorzamen en bidden! 't Was eenmaal een recht gelukkig gezin! De liefde woonde daar, en „waar liefde woont, gebiedt de Heer Zijn zegen”.

Beide Moeders waren goed voor weezen en zieken en armen, maar verzuimden evenmin de opvoeding van eigen kinderen.

Gebed en gebed gingen samen. In de veelheid der geboden bestaat het niet, evenmin als in de veelheid der gebeden. Er zijn gezinnen, waar de ouders misschien wel duizend geboden geven. God gaf er ons slechts tien, en ook het kort begrip daarvan vergeten we

H. H. Groothertogin Marie van Mecklenburg-Schwerin.
(Moeder van Z. H. Hertog Hendrik).

dagelijks. We zijn op dit punt vaak zoo kort van begrip.

Het gebod — gehoorzamen — moet het kind worden geleerd.

Zwakke liefde baart minachting en vermetelheid.

Standvastigheid is zoowel voor eene Moeder als voor een Vader een eerste levensvoorwaarde.

Standvastigheid is geen stijfhoofdigheid. „Bij een stijfhoofd heerscht het hoofd over het hart; bij den standvastige heerscht het hart boven het hoofd.”

't Gebod moet worden gehandhaafd en werd gehandhaafd in het Paleis, waar eene Prinses, of in het Slot, waar een Hertog werd opgevoed.

Moederhanden vouwden zich samen en moederlippen stamelden: „o God zegen mijn kind!”

Een Moeder of Vader of beiden gehad te hebben, of nog te hebben, die bidden hebben geleerd is een buitengewone zegen.

Van *Juliana van Stolberg* lezen wij dat Ze op Haar sterfbed zeide: „Zeg aan mijne zonen, dat zij toch niet het tijdelijke stellen boven hetgeen eeuwig duurt.”

Van „eeuwige dingen” werd in Paleis en Slot gesproken, en het kerkgaan werd dan ook niet verzuimd. Reeds gingen Koningin Wilhelmina en Hertog Hendrik samen naar de kerk op het Hertogelijk Slot en den Koninklijken Hofkapel en andere kerkgebouwen te 's Gravenhage. In onzen godsdienstloozen tijd is dit een sterk sprekend getuigenis.

Gebod en gebed!

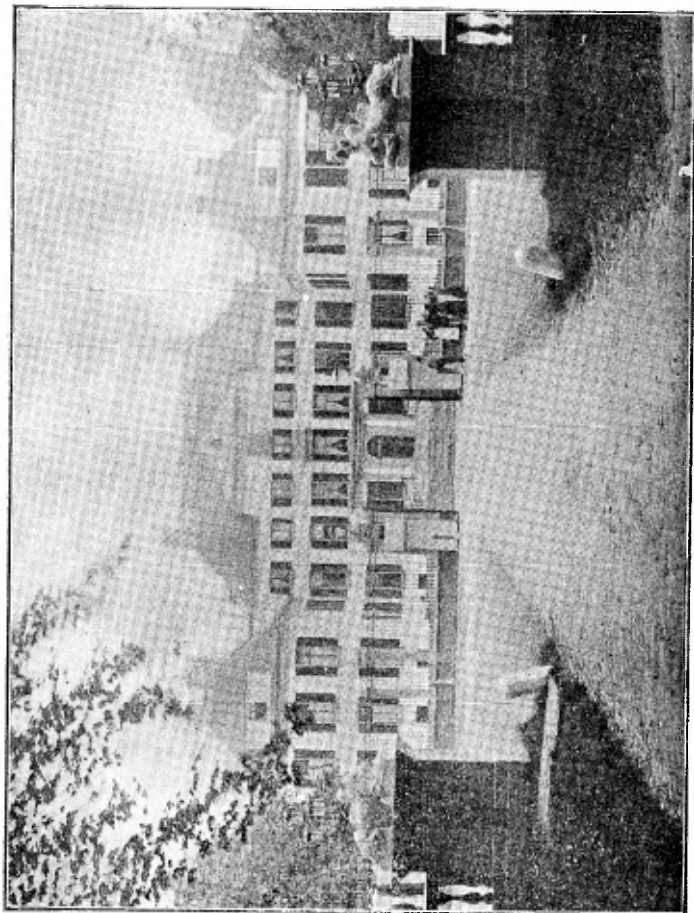
Met 's Heeren gebod en Moeders gebed zal, vertrouwen wij, rekening worden gehouden. De Bijbel is geen onbekend boek in beide Vorstelijke Paleizen en zal voor het Vorstelijk Paar ongetwijfeld meer zijn dan een Kerkboek; 't zal een Huis- en Levensboek worden.

Zoo zal in het vorstelijk paleis worden gezien, wat *Nicolaas Beets* eenmaal schreef in een Bijbel, dien hij ten geschenke gaf aan jonggehuwden:

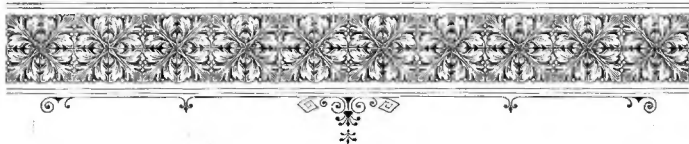
Geen toonbrood op gewijden disch,
Geen spijsze voor Aärons loten,
Geen mannaschat in gulden vat
Voor 't oog versloten,
Bij de arke der getuigenis,
Maar mannaregen daag'lijks frisch,
Om eigen tente neergevloten;
Ziedaar wat voor Gods gunstgenooten
Het levend brood des Heeren is.

Gods welbeminde wordt gezegend
Ook als hij slaapt,
Welzalig die Gods manna raapt,
Waar 't neder regent.

Het Loo (Paleis).

ZON EN ZANG.

Eene medaille welke zal verschijnen bij gelegenheid van het huwelijk van H. M. de Koningin met Z. H. Hertog Hendrik stelt aan ééne zijde voor: een huwelijksbootje met krommen mast, gezwollen zeil, kronkelenden wimpel en vroolijk wapperende banier.

Achterin ziet men de beeltenissen van Hertog Hendrik en Koningin Wilhelmina, die het roer houdt.

Een niet onaardige voorstelling!

Onwillekeurig dacht ik aan den dichter, toen hij jaren geleden ongeveer aldus zong:

„Gaaf varen, geliefden! gaat varen!
De Morgenzon glanst op de baren
Gij voert het geluk met U meê.”

En de golfjes droegen met vroolijken dans
Het bootje van de effene reê.

„Blijft varen, *God* moog' U bewaren,
Gewiegd op de hupp'lende baren
In 't Zonlicht van voorspoed en vreê.”

Reeds brachten wij den verloofden onze gelukwensen. We zullen die hier niet herhalen maar leggen onze kransen neder aan den voet van het Vorstelijk Echtbaar en zingen :

„Liefde weev' haar schoonste bloemen
Tot tapeeten voor Uw voet:
Liefde dekke U met haar vleug'len
Als de noodvlaag giert en woedt.”¹⁾

„U,” zoo zouden wij Bruid en Bruidegom wel willen toeroepen :

„U, U kroont Uw' Moeders Zegen,
En dien zegen draagt Gij meê.”

Dat troost en bemoedigt, als het vorstelijk Huwelijk 7 Februari 1901 gesloten wordt.

't Zij een rijk gezegend huwelijk, dat zich in het „Zonlicht” van voorspoed en vreê moge verheugen.

En eenmaal aan 't einde der reis — moge dit spade zijn — wachte de Koning der Koningen Hen met de onverwelkelijke kroon.

Vorsten sterven en vorstenhuizen sterven uit, maar *de God der historie leeft en — regeert.* Hij tooie het Vorstelijk Echtbaar met Zijne zegeningen.

't Zij alles zon en zang, kroon en krans.

1) B. ter Haar.

EEN WILHELMUS.

Er prijkt in 's lands historie
 Een naam door elk bemind;
 Een naam van zooveel glorie
 Als men maar zelden vindt.
 Te water en te velde
 Weerklinkt die wijd en zijd,
 Wij blijven dien vermelden
 Geheel den levenstijd.

Trouw zij opnieuw gezworen,
 Der jonge Koningin!
 Haar moet ons hart behooren;
 Oranje woont daarin.
 Wij willen Haar omingen,
 Dat niemand Haar weerstreef';
 En willen blijde zingen:
 Oranje's stamhuis leev'!

Wil Heer, Haar pad bestrooien
 Met rozen als voorheen;
 Haar met Uw zegen tooien,
 Met Hertog Hendrik éen.
 Mocht niets hun pad verduisteren,
 't Zij alles zon en zang;
 Wil Gij ons lied beluisteren:
 Dat Echtpaar leve lang!

Amst. Stoomdr. R. LOS, Nic. Berchemstr.